

СТАНОВИЩЕ

От проф.д-р Виолета Димитрова, Ръководител Катедра по обща и оперативна хирургия на МФ, МУ – София , Н-к Клиника по обща и чернодробно-панкреатична хирургия при УМБАЛ „Александровска”ЕАД, член на Научното жури, определено със Заповед № РД 38-344/01. 06.2017г на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски” –Проф. А.Герджиков, дфн

Относно защитата на дисертационен труд на Д-р Вили Вилев Пъшев, асистент в Катедрата по хирургия, кардиохирургия, ортопедия и травматология, урология и акушерство и гинекология на СУ „Св. Климент Охридски” и лекар-хирург в Клиниката по кардиохирургия на Университетска болница „Лозенец” на тема „Критерии за оценка на кандидатите за живи донори при чернодробни трансплантации на деца” , за придобиване на образователната и научна степен „Доктор”, с професионално направление 7.1 – Медицина /03.01.3/, научна специалност „Обща хирургия”.

Дисертационният труд на Д-р Вили Пъшев е написан на 225 нестандартни машинописни страници, структуриран е съгласно приетия в хирургическата общност стил на представяне на повествованието и съдържа облигатните за написването на дисертационен труд раздели. Онагледен е с 183 фигури и 66 таблици.

Въведението отразява актуалността на проблема трансплантация на черен дроб както у нас така и в света и насочва повествованието към обвързаността на тази изключително важна, тежка и отговорна терапевтична процедура със съвременното европейско законодателство, тъй като страната ни е пълноправна членка на ЕС.

Литературният обзор е написан на 79 страници и съдържа 12 подраздела, написан е съобразно развитето на проблема от самото му зараждане, представя всички важни етапи и достижения в исторически план от зараждането си до настоящия момент. Написан е изключително компетентно и интелигентно, следва определена последователност, високо информативен е, цитациите са предимно от последните 7-10 години, онагледен е с 24 таблици и 51 фигури. Въвежда четящия в същността на проблемите, свързани с чернодробните трансплантации от живи донори. Разгледан е „Smol for size,, liver syndrome, показателите за оценка на донорския черен дроб,

предимствата и недостатъците на живото донорство, усложненията на живото донорство, усложненията за донорите – смъртност, морбидност, рискови фактори и пр., съвременното международно състояние на проблемите, свързани с този вид донорство, какво представлява европейското законодателство и как трябва да се движи процесът съобразно европейските директиви.

Единственият раздел, чието място не е съобразено в повествованието, придава монографичен вид на научния труд и трябваше да е изведено в приложенията е раздел 2.2.Анатомия и регенерация на черния дроб, тъй като се предполага, че лицата, които ще ползват настоящия дисертационен труд са сведущи по въпросите, разглеждани в раздела.

Извън споменатите страници, на допълнителни 23 страници са разположени **3 приложения**, две от тях са Протокол за психологическа оценка на потенциални донори на органи, Протокол за информирано съгласие за изседване и оригинална статия с водещ автор Хенри Кандидо, отпечатана в Journal of Transplantation от 2015г.

Целта на дисертационния труд е конкретна и ясна, а именно „да се разработи единен протокол за оценка за кандидатте за живи донори при чернодробни трансплантации на деца...,даващи възможност за извършване на тази дейност в лечебните заведения на РБ”. Авторът е пояснил **аспектите на целта**, представяйки 4 приоритета като първите два от тях касаят правилата на добрата медицинска практика и основните изисквания към медицината въобще – да се запази сигурността на донора и да се направи най-доброто за реципиента в настоящите условия.

За реализацията на целта авторът си е поставил **6 задачи**, които напълно отговарят на дисертационната тема и представят научните търсения в последователните етапи на научното изследване.

В раздела „**5.Материали**” авторът представя серия от 23 пациенти на възраст от 6м до 13г, при които е извършена трансплантация от живи донори като потенциалните кандидати за донори са били 89. Последните са подложени на сериозен анализ.

Следващият раздел „**6. Методика**” представлява задълбочено проучване на методиката за оценка на годността на кандидата за донор съгласно съществуващия единен протокол и неговото поетапно прилагане за получаване на окончателна мултидисциплинарна комплексна оценка. Всъщност авторът нееднократно подчертава необходимостта от съблюдаване на стандартите, определени от европейската Директива, гласувана в Съвета на Европа и е видно по направения анализ, че тези стандарти се спазват безапелационно и стриктно от автора и колектива на УБ „Лозенец” в ежедневната им дейност. Но той подчертава също, че „не съществува универсално приет протокол за изследване на донора, както и универсални критерии за оценка на това дали един донор е подходящ или не...” и че „всеки трансплантационен център изработва общ или отделен специфичен протокол”, съобразен с добрите медицински практики и националното законодателство на страната. По нататъшните анализи на автора са в посока анализи на структурата на протокола, с неговите основни фази, начини за клинична и функционална оценка, приложимите методи –лабораторни и инструментални за изследване, респективно оценка на донорите и отчитане на резултатите .

За постигане на възможно най-голяма достоверност авторът е използвал различни **статистически анализи** с лицензиран софтуер за статистическа обработка на медицински изследвания **med.calc. версия 12**. В този раздел с истински приносен за хирургичната практика характер са представени проучванията на донорския черен дроб, анатомичните съдови вариации, билиарната анатомия, начините за измерване на

чернодробния паренхим, както и целия 8-ми раздел, посветен на оперативните процедури.

Изключително подробен и вероятно полезен за трансплантолозите е 8-ми раздел, представящ **регистрираните усложнения** /по най-новата класификация на Clavien, одобрена на Vancouver International Forum, 2006, която най-пълно отразява регистрираните усложнения на живите донори/. Представени са дефиниции на усложненията, ранни следоперативни усложнения, начини за тяхното преодоляване.

След анализите на лабораторните показатели на проследените донори и начините и сроковете за наблюдение, проучването на болничния престой и проследяването в следоперативния период, авторът стига до неизбежната необходимост от сравняване на собствените, респективно на УБ"Лозенец" резултати с тези от световната практика. Те са сравними. Това подробно се анализира в следващия раздел на дисертационния труд „**14. Обсъждане**". На последната страница на този раздел авторът споделя в три точки чисто личните си впечатления след положения дългогодишен труд и изчетените хиляди страници научна литература по темата, с които съм категорично съгласна. Адмиравам категорично констатациите във 2-ра точка, че никъде не намерил „хистологично доказателство за чернодробна регенерация при живи донори...". Всъщност отчитам необходимост от ревизия на този постулат в чернодробната хирургия въобще, тъй като не считам, че фактът че регенерират чернодробни клетки и се натрупват като обем означава регенерация на функциониращ правилно черен дроб и пр.

Изводите на дисертанта са 14, отговарят на поставените задачи и отразяват основната цел на проучването.

Д-р Пъшев представя според своите виждания **6 приноса**, с които съм напълно съгласна, като считам, че трудът притежава много повече в чисто приложно-практическо отношение.

Критични бележки: Научният труд има монографичен характер и редица повторения. Някои раздели би трябвало да бъдат в приложенията.

Изброените особености на дисертационния труд биха били недостатък, ако материята е по-тривиална и позната на по-широка аудитория. Но в случая този недостатък е почти предимство, тъй като много малко специалисти в страната ни са запознати с проблемите, които се разглеждат. А тези, които имат интерес към тях ще получат многопластови, многостранни и полезни данни по редица проблеми, свързани с живото донорство, ще научат правните измерения на проблемите, възможностите и правилата, които трябва да се спазват и които са общи за страните от ЕС. В този смисъл считам, че дисертационният труд на Д-р Вили Пъшев освен че е първи по рода си в областта на трансплантологията в страната ни е високоинформативен, навременен и необходим за развитието на чернодробната трансплантология у нас. Той е написан на книжовен български език, чете се и се възприема лесно.

Заклучение: Дисертационният труд на Д-р Вили Пъшев разработва актуален за българската трансплантология проблем. Заявената от дисертанта цел е постигната, поставените задачи са осветлили разглежданата проблематика, сатистическите методи са потвърдили по безспорен начин достоверността на констатациите, създадено е едно прекрасно помагало, което ще послужи на настоящите и бъдещите трансплантолози у нас, проучванията на анатомичните вариации на черния дроб ще послужат на всички чернодробни хирурзи в страната, освен това то е актуално, показва, че получените

резултати на Болница „Лозенец” са съвместими със световнатите достижения и ще спомогне за по-нататъшното развитие на трансплантацията в страната ни.

Наукометричните показатели на **Д-р Пъшев** отговарят на Закона за развитие на академичния състав и Правилника на СУ „Климент Охридски”.

Въз основа на гореказаното предлагам с убеденост положителното си становище на почитаемите членове на Научното Жури за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” на **Д-р Вили Вилев Пъшев**, апелирам да дадат своя положителен вот, какъвто е и моя. Гласувам с „Да” освен с убеденост и с уважение, както и с благодарност за това, че дисертантът съумя да създаде сам помагало, което ще служи на чернодробните трансплантолози и трансплантологията на Р България.

30 Юни, 2017

Проф. д-р В.Димитрова, дмн

